

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Hallituksen esitysluonnoksessa on käsitelty varsin laajasti sen vaikutuksia viranomaisten toimintaan ja talouteen. Kuten perusteluissa todetaan, sääntely velvoittaisi viranomaisia tuomaan enemmän julkisia tietoaaineistoja saataville teknisten rajapintojen kautta. Tämän vaikutuksia myös PRH:n toimintaan ja talouteen on esityksessä käyty läpi. Nämä vaikutukset kuitenkin riippuvat hyvin pitkälle siitä, mitä ehdotuksen määrittelemillä "arvokkailla tietoaaineistoilla" tarkoitetaan. Myös "tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvän tiedon" määritelmä jää viranomaisen toiminnan näkökulmasta epämääräiseksi.

Käytännössä hankalia tulkintakysymyksiä voi aiheuttaa myös sinällään perusteltu rajausta sulkea henkilötiedot ehdotettujen lakimuutosten soveltamisen ulkopuolelle. PRH jakaa KHO:n lausunnossaan esiin tuoman näkemyksen jonka mukaan "EU:n tietosuoja-asetuksessa on omaksuttu soveltamisalaltaan huomattavan laaja ja tämän vuoksi varsin tulkinnanvarainen henkilötiedon käsite, minkä seurauksena nyt ehdotettujen säännösten soveltamiskäytännössä saattaa nousta esiin sellaisia julkisuusperiaatteen ja henkilötietojen suojan yhteensovittamisongelmia, joita esityksessä ei ole ennakoitu."

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velvoiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

PRH:lla on perusrekisteristä vastaavana viranomaisena pitkä kokemus rajapintojen avaamisesta. Käytännössä on vaikea nimetä yksittäistä syytä sille, miksi viranomainen ei käytä rajapintaa niissä tapauksissa, joissa sellainen on rekisteritietoihin saatavilla. Oletettavasti kyse on usein siitä, että tietoa käyttävällä viranomaisella ei ole teknisiä valmiuksia hakea tietoa rajapinnasta. Rajapintojen hyödyntäminen edellyttää muutoksia (investointeja) vastaanottavaan järjestelmään, mihin viranomaisella ei välttämättä ole resursseja. Käytännössä tämä on näkynyt pitkään mm. siten, että eri lupaviranomaiset ovat vaatineet lupahakemusten liitteiksi kaupparekisteriotteita, vaikka tiedot olisivat viranomaisten saatavilla rajapinnan tai muiden PRH:n tietopalveluiden kautta. Nämä käytännöt ovat vähitellen poistumassa, mutta esim. kunnalliset rakennuslupia käsittelevät viranomaiset vaativat monissa tapauksissa kaupparekisteriotetta nimenkirjoitusoikeuden todentamiseksi. Myös valtion eri lupaviranomaisia koskevissa asetuksissa on edelleen määräyksiä kaupparekisteriotteen liittämistä hakemusasiakirjoihin, eli ainakaan näissä tapauksissa tuskin on kyse viranomaisen omasta harkinnasta.

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

Ei tunnistettu

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

Ei koske PRH:ta

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

Ei koske PRH:ta

Tunnistattekko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

Ei koske PRH:ta

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

Ei koske PRH:ta

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

Ei koske PRH:ta

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

Ei koske PRH:ta

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

Ei koske PRH:ta

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

PRH:ta ei tuota tutkimusaineistoja. Kuitenkin on syytä todeta, että patenttihakemuskäsittelyn yhteydessä syntyvä tekniikan tasoa kuvaava tietoaineisto on jo nyt maksutta saatavilla rajapintojen kautta.

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

-

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

-

Tunnistatteko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

-

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksiä arvokkaista tietoaineistoista ei ole vielä saatavilla. Komission on määrä antaa nämä säädökset vuoden 2021 alussa. Kansalliseen lakiin/asetukseen on tulossa mahdollisesti määrittelyjä arvokkaista tietoaineistoista. Arvokkailla tietoaineistoilla on erityistä sosiaalista tai taloudellista arvoa, ja niiden saataville asettamiseen kohdistuu muita tietoaineistoja korkeampia vaatimuksia. Esityksen perusteluissa on taloudellisten vaikutusten osalta todettu, että kaupparekisterin sisältämä tieto olisi tällainen tietoaineisto. Täytäntöönpanosäännösten puuttuessa tämä jää avoimeksi.

PRH:n oletuksena kuitenkin on, että kaupparekisterin tiedot voivat ainakin joiltakin osin olla arvokkaita tietoaineistoja. Samalla on kuitenkin syytä korostaa, että suuri osa kaupparekisteritiedosta on henkilötietoa tai sen julkisuutta on rajoitettu käyttötarkoitussidonnaiseksi, joten nämä tiedot eivät kuulu avoimen tiedon piiriin. Toisaalta Kaupparekisterissä on paljon tietoa, johon ei sisälly henkilötietoja ja joka on tai voisi olla saatavilla

avoimena datana: esim. kaupparekisteriin merkitty koko toimiala, ytj:n avoin data, osakepääomatiedot, tilikausi, tilinpäätöksen rekisteröinti.

Lisäksi PRH tulee jatkossa tarjoamaan avoimena datana mm. tavaramerkki-, patenti- ja yhdistystietoja (pois lukien henkilötiedot).

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

Esitysluonnoksen perusteluissa on varsin selvästi kuvattu vaikutuksia PRH:n toimintaan ja talouteen. Sen mukaisesti ...Eniten esitys vaikuttaisi siis Patenti- ja rekisterihallitukseen, jonka tulonmenetykset ja lisääntyneet kustannukset olisivat 3,4 miljoonaa euroa vuodessa ja kertakustannukset miljoona euroa. Tämä perustuu oletukseen, että yritysten perus- ja omistajatiedot ovat arvokkaita tietoaaineistoja....Tosin on syytä korjata perusteluissa oleva virhe omistajatietojen osalta sillä varsinaisia omistajatietoja ei kaupparekisteriin rekisteröidä.

Lopulliset vaikutukset tulonmenetysten muodossa PRH:lle ovat kuitenkin riippuvaisia siitä, miten arvokkaat tietoaaineistot käytännössä määritellään.

Kustannukset rajapintojen toteuttamisesta sekä tulonmenetykset ovat joka tapauksessa niin suuret, että ne tulee korvata PRH:lle talousarviorahoituksella. Lisäksi Suomen tulisi hyödyntää dirketiivin mahdollisuutta siitä, että jäsenvaltioilla on myös mahdollisuus säätää korkeintaan kahden vuoden mittaisesta siirtymäajasta, mitä tulee arvokkaiden tietoaaineistojen maksuttomuuteen, jos tällä olisi merkittävä vaikutus niiden julkisen sektorin elinten budjettiin, joiden on tuotettava tuloja kattaakseen huomattavan osan julkisen tehtävänsä hoitamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

PRH kantattaa esityksen tavoitetta edistää julkisen sektorin hallussa olevan tiedon uudelleenkäyttöä kaupallisiin ja muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin. Tavoitetta edistettäessä tulee kuitenkin ottaa huomioon se, että henkilötietojen käsittelyä ja asiakirjojen julkisuutta koskevat säännökset rajoittavat merkittävästi tiedon avaamista ja edellyttävät tapauskohtaista harkintaa. Myös taloudellisia vaikutuksia ei tule siivuuttaa, koska tietopalveluista perittävillä maksuilla rahoitetaan osaltaan tiedon keräämiseen ja tarjoamiseen liittyviä järjestelmiä. Julkisen tiedon luotettavuuden varmistaminen edellyttää näiltä järjestelmiltä korkeita tietoturva-aimeuksia, mikä tarkoittaa huomattavia investointeja näihin järjestelmiin.

Mantere Eero
Patentti- ja rekisterihallitus